ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 29.11.2013 г.
COM(2013) 845 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА И ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Обобщаващ доклад относно мониторинга и оценката на програмата за научни изследвания на Изследователския фонд за въглища и стомана

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА И ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Обобщаващ доклад относно мониторинга и оценката на програмата за научни изследвания на Изследователския фонд за въглища и стомана

1. Увод

Изследователският фонд за въглища и стомана (RFCS) на Европейската комисия, наричан по-нататък Фонда, бе създаден през 2002 г., за да се подкрепи конкурентоспособността на европейското производство на въглища и стомана, като бе използвано наследството на изтеклия Договор за Европейска общност за въглища и стомана. През 11-те години от неговото създаване, от Фонда са отпуснати общо 600 млн. евро за съфинансиране на изследвания, пилотни и демонстрационни проекти (обикновено сумата е 55 млн. евро годишно). Средствата са предоставени на предприятия, университети и изследователски центрове.

В съответствие с член 38 от правното основание на Фонда (Решение на Съвета 2008/376/ЕО)[1], Комисията наскоро приключи мониторинг на програмата за научни изследвания и оценка на очакваните ползи. Тези две задачи бяха извършени от експертна комисия, съставена от независими експерти.

Целта на мониторинга бе да се проследи изпълнението на програмата след 2002 г., като бъдат обхванати всички оперативни аспекти и се отправят препоръки за бъдещи подобрения и евентуално опростяване на сегашните процедури. Съответният доклад бе публикуван в електронен формат на уебсайта на Фонда [2] през 2013 г. в съответствие с параграф 1 от гореспоменатия член 38.

Оценката бе извършена след приключването на проектите, съфинансирани от Фонда в периода от 2003 г. до 2010 г., за да бъдат оценени количествените и качествените ползи за обществото и за съответните сектори. Докладът за оценката заедно с неговото техническо приложение бе публикуван в електронен формат на уебсайта на Фонда 2 през 2013 г. в съответствие с параграф 2 от гореспоменатия член 38.

След консултация с Комитета по въглища и стомана (COSCO) бе постигнато споразумение общ доклад за мониторинга и оценката да бъде публикуван в печатен и в електронен формат. Този окончателен общ доклад бе публикуван от Службата за публикации на Европейския съюз през септември 2013 г. и в момента е публично достъпен онлайн в EU Bookshop (Книжарница на ЕС).[3]

2. Методология

За да бъде създадена административната и финансова рамка за мониторинга и оценката, службите на Комисията учредиха през октомври 2010 г. вътрешен Управителен комитет, председателстван от Алън Хей, ръководител на отдел за RFCS. В съответствие

---

1 Официален вестник на Европейския съюз, 20 май 2008 г., (вж. ОВ L130).

2 http://cordis.europa.eu/coal-steel-rtd/home_en.html

3 Доклад за мониторинга и оценката на програмата за научни изследвания за Изследователския фонд за въглища и стомана (RFCS). Европейска комисия, ГД „Научни изследвания и иновации“. © Европейски съюз, 2013 г. ISBN 978-92-79-29742-7, URL http://dx.doi.org/10.2777/11062.

с параграф 3 на член 38 и с член 39 от правното основание за Фонда и след консултация с COSCO през 2010 г., през 2011 г. бе създадена експертна комисия от независими външни експерти, която да помага на Комисията в тази дейност. Експертната комисия бе председателствана от проф. д-р инж. Карл-Дитер Вуперман, а останалите членове бяха висококвалифицирани специалисти от секторите на въгледобива и стоманодобива, назначени въз основа на предложения от Консултативната група за въглищата и Консултативната група за стоманата.

Експертната комисия създаде набор от референтни задания за мониторинга и оценката и определи методология, включително формулирането на дълъг и кратък въпросник и серия от посещения на място с помощта на висококвалифицирани докладчици. На срещата на COSCO през 2011 г. бяха подкрепени предложените референтни задания и цялостната предложена методология.

С помощта на председателите и други членове на техническите групи всички 198 проекта, приключени между 2003 г. и 2010 г., бяха анализирани, за да се направи обзор на основните постижения. 78 проекта бяха определени като проекти с най-обещаващ потенциал за квантификация на ползите. От тези 78 проекта бяха избрани 46, които бяха подложени на задълбочен анализ, включително технически посещения и попълване на дълъг въпросник (подробности за тези оценки са включени в приложението на доклада за оценка). Накрая 23 проекта бяха разгледани с оглед на квантификацията на настоящите и потенциалните ползи съответно на равнище бенефициер и сектор.

Предварителните резултати от това действие бяха представени на срещите на COSCO през 2012 г. и 2013 г. На 19 и 20 септември 2012 г. в Люксембург се проведе конференция, на която пред широка аудитория бяха представени заключенията на доклада за мониторинг и бе отбелязана 10-та годишнина от първата покана за представяне на предложения по програмата RFCS.

3. Основни заключения на мониторинга

Основните препоръки от мониторинга бяха да се запази общият подход, възприет след създаването на Изследователския фонд за въглища и стомана през 2002 г. и преразгледан през 2008 г. По-конкретно следва да:

- се съхрани програмата за научни изследвания като секторна програма, ориентирана към индустрията, и да се запазят непроменени изследователските цели, тъй като те са смятани за много подходящи с оглед на европейската въгледобивна и стоманодобивна индустрия и на бъдещите тенденции и в двата сектора;
- се запазят настоящият основен процес за изпълнение (като правилата за предоставяне на бюджет на секторите), делът на приемливите дейности (изследователски проекти, пилотни и демонстрационни проекти, съпровождащи мерки) и правилата за участие. Практиката партньори извън ЕС да могат да участват в проекти без да получават финансиране следва да бъде запазена.

Същевременно бе предложено и засилване на конкретни аспекти, за да се подобри настоящата практика във връзка с RFCS. Сред препоръките бяха: евентуално по-добро

хармонизиране на техническите подобласти на програмата (технически групи), подобряване на критериите, използвани за оценяване на изпратените предложения, по-засилено използване на електронни инструменти (например за изпращане и дистанционно оценяване на предложения), засилване на дейностите по разпространение както през жизнения цикъл на проектите, така и след изготвянето на окончателния доклад, насърчаване на пилотни и демонстрационни проекти. Като цяло тези препоръки не предвиждат никакви съществени изменения в характера, мащабите и общия подход на тази изследователска програма.

В отговор на тези препоръки бяха предприети конкретни действия, включително:

- въвеждане през 2013 г. на изцяло електронна система за изпращане на предложения, позволяваща прочитане от разстояние и изготвяне на първоначална оценка от независими външни експерти; използваната система е съвместима с електронните инструменти за изпращане на „Хоризонт 2020“, което повишава синергията между Фонда и изпълнението на Рамковата програма;
- преглед на критериите за оценяване, извършен с помощта на консултативните групи за въглищата и стоманата. Това доведе до създаването на подобрен набор от критерии за оценяване за изследователски, пилотни и демонстрационни проекти, който вече се използва при оценяването за 2013 г.
- Преглед на обхвата и на критериите за оценяване за придружаващите мерки на програмата с оглед повишаване на разпространението и ефекта на резултатите от проекти. В дневния ред на предстоящите срещи на консултативните групи е включено проектопредложение.
- Проектопредложение за хармонизиране на обхвата и големината на някои важни технически групи в момента се обсъжда от членовете на консултативните групи, членовете на техническата група, Европейската платформа за технология на стоманата (ESTEP) и служби на Комисията.

4. ОСНОВНИ ЗАКЛЮЧЕНИЯ НА ОЦЕНКАТА

При оценяването бяха установени както количествени, така и качествени ползи от завършените проекти, съфинансирани от Фонда.

4.1 Качествени ползи

Резултатите от над 500 въпросника, на които отговориха много висок процент респонденти, показаха кои са според заинтересованите лица основните качествени ползи. Освен това всички 198 проекта, завършени между 2003 г. и 2010 г., бяха анализирани от технически експерти, за да се направи обзор на основните постижения.
Първо бе определен характерът на основните заключения на проектите (Фигура 1). Установено бе, че проектите генерират постижения по отношение на повишаване на знанията, а в по-малка степен водят до препоръки, нови процеси и практики, цифрови модели, нови решения и продукти и измервателни инструменти.

Фигура 1. Характер на резултатите от проектите *спрямо* процента на анализираните проекти.

След това качествените ползи, генерирани от тези заключения, бяха установени както следва.

Ползи за бенефициерите и за секторите:

- Нови придобити знания и възможности за работа в мрежа на експерти — в промишлеността и научните среди, в обучението и образованието.
- Финансови приходи и други икономически ползи, които реално допринасят за икономическата устойчивост и конкурентоспособност на съответната индустрия.
- Разработване на нови процеси, нови решения и нови продукти, показващи ефекта на Фонда върху създаването на иновации и тяхното прилагане в промишлената практика. Препоръчват се последващи инвестиции, за да се подобри още повече използването на резултатите в секторите.

Ползи за обществото:

- Смята се, че проектите по RFCS освен за натрупването на знания, допринасят и за повишаване на конкурентоспособността на Европа чрез нови и устойчиви технологии, продукти и решения.
- Други ползи за обществото идват от подобряването на здравето, безопасността и условията на труд и от намаляването на отпечатъка на въгледобива и стоманодобива върху околната среда.

Във всички случаи ефективното разпространяване на резултатите е ключов фактор за реализиране на потенциалните ползи и за засилване на развитието на знанията дори извън секторите на въгледобива и стоманодобива (други промишлени сектори, клиенти, МСП, научни среди и изследователски центрове, граждани и др.).

4.2 Количествени ползи

Оценката на основните количествени ползи бе извършена при 23 завършени проекта или клъстери от проекти, съфинансирани от Фонда с 31 млн. евро и подбрани като носещи най-преки и несъмнени финансови ползи за бенефициерите (други проекти също показаха, че са полезни, но бе по-трудно те да бъдат квантифицирани). Финансовите ползи, взети предвид при анализа, се състояха в повишена производителност, нови или нараснали пазарни дялове и намаляване на разходите и не вземаха предвид допълнителните разходи, които е трябвало да бъдат направени от

компаниите за реализиране на тези ползи (пълен анализ разходи/ползи не бе включен в обхвата на оценката).

Реалните ползи на равнище участващи бенефициери бяха оценени на около 103 млн. евро годишно. Тази цифра бе напълно подкрепена от промишлените партньори на проектите и показва, че средно за тези 23 проекта 1 евро съфинансиране от Фонда води до финансови ползи в размер на 3,3 евро годишно.

В доклада е описан и опростен модел, с помощта на който акумулираните ползи могат да бъдат оценени за разумен период от време. Съгласно този модел и въз основа на 23-те избрани проекта общите акумулирани ползи за партньорите по проектите се оценяват на около 400 млн. евро. Въпреки че тази цифра е ориентировъчна и в нея не са взети предвид инвестициите, тя показва потенциала на проектите да генерират огромни ползи с течение на времето.

И накрая, въз основа на консервативни предположения, направени от експертната комисия, бе направена оценка на потенциалните общи ползи, които могат да бъдат генерирани, ако резултатите от подбраните 23 проекта обхванат всички съответни индустриални области в европейския въгледобив и стоманодобив. Според оценки в този случай общите годишни потенциални ползи биха възлезли на 684 млн. евро в различни производствени области, както е показано на Фигура 2. В сравнение с типичния годишен бюджет на Фонда от 55 млн. евро, това съответства на потенциален мултиплициращ ефект от 12,4 евро ползи за всяко евро, похарчено от Фонда, което се отразява положително на тази изследователска програма като инструмент за генериране на иновации и конкурентоспособност за европейския въгледобив и стоманодобив като цяло, а не толкова за отделни бенефициери.

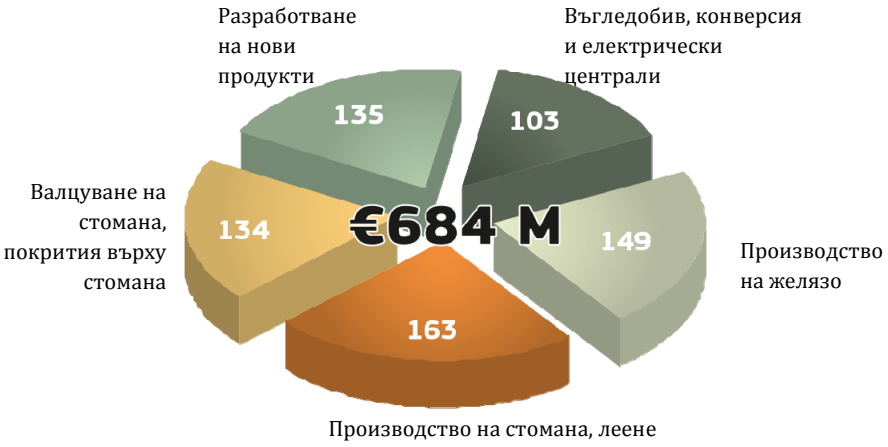

Фигура 2. Потенциални ползи от 684 млн. евро годишно от ежегодно финансиране от Фонда в размер на 55 млн. евро за различни производствени области за секторите на въглищата и стоманата.

Докладите за мониторинга и оценката на програмата RFCS показват, че тя е уникален и ефикасен инструмент в поддържането на конкурентоспособността на европейската въгледобивна и стоманодобивна индустрия.

5. Заключения

Основните изводи могат да бъдат обобщени както следва:

- Не се налагат фундаментални промени в програмата; нейният ориентиран към промишлеността характер и основни оперативни правила трябва да бъдат запазени.
- Бяха установени качествени ползи за бенефицерите, за секторите на въгледобива и стоманодобива и за обществото. Те се изразяват главно в нови знания, нови процеси и продукти, финансови приходи и подобрени условия на труд.
- Количествените ползи бяха оценени подробно за 23 подбрани проекта, като оценката показа, че за всяко евро във вид на съфинансиране по линия на Фонда бенефициерите са получили финансови ползи от 3,3 евро годишно.
- Предвиждания в секторите на въглищата и стоманата показаха огромния потенциал за използване на техническите и научните постижения на проектите по линия на Фонда. Според тях тези постижения могат да донесат финансови ползи от 684 млн. евро годишно, ако се прилагат масово в европейски мащаб. Като се има предвид типичният годишен бюджет на Фонда от близо 55 млн. евро, това съответства на потенциален мултиплициращ фактор 12,4.

Този анализ показва, че Изследователският фонд за въглищата и стоманата е напълно в съответствие с мандата си, определен от член 2 от правното основание за Фонда относно приемането на изследователската програма за RFCS (Решение на Съвета 2008/376/ЕО), като той следва да бъде инструмент за „*подкрепа на конкурентоспособността на секторите, свързани с въгледобива и стоманодобива в Общността“,* който генерира иновации и следователно „*допълва дейностите, извършвани в страните членки и в рамките на съществуващите изследователски програми в Общността*“ като Седмата рамкова програма и бъдещата програма „Хоризонт 2020“.